

Näkökulmia tehtäviin ja kuviin

Kuvatehtävä: Aatteet kohtaavat -niminen opetustaulu Saksasta 1930-luvun alusta. Mitä taulu kertoo Saksan poliittisesta tilanteesta?

- Tilanne Saksassa on kärjistynyt ja ääriliikkeet ovat voimistuneet.
- Väkivalta kaduilla on lisääntynyt ja usko demokratiaan heikentynyt.
- Natsit osoittavat mieltä ja mukiloivat ihmisiä.
- Kommunistit esiintyvät fasistien vastavoimana (antifaschisten).
- Ääriliikkeiden piirteitä ovat muun muassa marssit, yhteinen pukeutuminen ja yhteisten symbolien käyttäminen.
- Poliisit valvovat vielä järjestystä.
- Taustalla on kansalaisia, jotka pysyvät sivummalla.

Kuvatehtävä: Vera Muhinan patsas Tehdastyöläinen ja kolhoosinainen. Mikä on patsaan sanoma?

- Patsaan koko symbolisoi jo itsessään voimaa ja antaa Neuvostoliitosta mahtavan kuvan.
- Eteenpäin suuntautuminen ja vauhdikkuus antavat mielikuvan Neuvostoliiton dynaamisesta kehityksestä.
- Patsaassa yhdistyvät työläinen ja maanviljelijä eli kaksi tuon ajan tärkeää ihmistä Neuvostoliitossa.
- Stalinin taloustavoitteena oli juuri raskaan teollisuuden luominen ja maaseudun kollektivointi.
- Henkilöiden käsissä ovat Neuvostoliiton vaakunan ja lipun symbolit: sirppi ja vasara.
- Patsas viestittää myös, että kyseessä on työläisten valtio, jossa asuu tyytyväinen kansa.
- Miehen ja naisen kuvaaminen tasaveroisina kertoo neuvostoyhteiskunnan tasa-arvon ihanteesta.
- Neuvostoliitto osallistui ensimmäisiä kertoja maailmannäyttelyyn ja tilaisuuden propagandamerkitys oli valtava.
- Itse näyttelyalueella patsas nousi suvereenisti ylitse kaikkien muiden rakennusten ja patsaiden.
- Ainoastaan yhden maan, Hitlerin Saksan, esitys pystyi haastamaan Neuvostoliiton. Saksalaiset olivat rakentaneet korkean pylväsrakennuksen, jonka huipulla oli kotka.
- Venäläiset valitsivat Muhinan patsaan neuvostoajan taiteen symboliksi.

Kuvatehtävä: Gerardo Dottorin maalaus Benito Mussolinista vuodelta 1933. Millaisen viestin teos antaa Mussolinista?

- Mussolini kuvataan ylvääksi.
- Hänen leukansa on ylhäällä ja katse suuntaa eteenpäin.
- Hän näyttää jämakältä. Viestinä on, että hän on vahva ja määrätietoinen johtaja, joka johtaa kansansa voittoihin.
- Mussolini on kuvattu alhaalta päin, joten katselija on häntä vähäpätöisempi.
- Mussolinin suuruutta kuvaa se, että hänestä on tehty kuvassa yksi vuorista.
- Mussolinin ympärillä lentävät koneet kuvaavat nykyaikaa ja siten modernia johtajaa. Koneet ovat myös aseteltu kuin sädekehäksi Mussolinin pään ympärille.
- Tässä voisi ajatella lainatun symboliikkaa kirkkotaiteesta.
- Tyyllillisesti taideteos on futurismia.

Tehtävä 1

Miksi demokratia ei toiminut monissa Euroopan maissa 1920–1930-luvuilla?

- Demokratia oli monissa maissa uusi asia ja sen toimintatavoista ei ollut kokemusta.
- Demokratia meni usein äärimmäisyyksiin, esimerkiksi puolueita oli niin paljon ja ne olivat niin erilaisia, että ne eivät pystyneet kunnolla edes neuvottelemaan asioista saati päättämään niistä.
- Monet puolueet ja ryhmittymät käyttivät ulkoparlamentaarisia painostuskeinoja tavoitteidensa saavuttamiseen.
- Asioita saatiin lävitse väkivallalla, mutta ei äänestämällä.
- Sodan jälkeiset taloudelliset ongelmat, esimerkiksi työttömyys ja lama, lisäsivät tyytymättömyyttä demokratiaa kohtaan.

Tehtävä 2

Mitkä tekijät vaikuttivat diktatuurien kannatuksen lisääntymiseen Euroopassa maailmansotien välisenä aikana?

- Demokratian toimimattomuus oli yksi keskeisistä syistä.
- Diktaattorit osasivat käyttää sitä hyväkseen tavoitellessaan suosiota.
- Monet diktatuuriin pyrkivät ryhmät olivat populistisia eli vetosivat kansan tunteisiin lupaamalla helppoja ratkaisuja vaikeisiin ongelmiin.
- Uudet poliittiset aatteet aiheuttivat kansalaisissa pelkoja ja epävarmuutta. Voimakkaat johtajat lupasivatkin kansalle turvallisuutta ja jatkuvuutta.
- Nouseva nationalismi ja eri maiden halu saada revanssi ensimmäisen maailmansodan tapahtumista lisäsi diktatuurien kannatusta.
- Monet pettyivät ensimmäisen maailmansodan jälkeiseen henkiseen ilmapiiriin.
- Taustalla oli esimerkiksi muun muassa massakulttuurin yleistyminen sekä tieteis- ja edistysuskon hiipuminen.
- Yhtenä selityksenä vaikuttaa myös niin sanottu hiljaisuuden spiraali eli ihmisten hakeutuminen mielellään voittajien puolelle.
- Kun esimerkiksi Hitlerin kannattajat esiintyivät voimakkaasti ja näkyvästi, se lisäsi kansalaisten uskoa liikkeen voimaan ja sai heidät kannattamaan sitä.

Tehtävä 3

Erittele keinot, joilla Hitler sai kannatusta ja pääsi valtaan.

- Vetoaminen kansallistunteeseen, lupaukset poistaa työttömyys ja nostaa maan talous jaloilleen toivat Hitlerille kannatusta.
- Hitlerin kannattajat esiintyivät järjestyksen valvojina kaduilla ja loivat mielikuvaa turvallisuudesta.
- He osoittivat selkeän vihollisen eli syyllistivät juutalaiset.
- Vaikeuksien lähtökohdaksi Hitler nosti ensimmäisen maailmansodan häpeärauhan ja lupasi tilanteen oikaisemista ja revanssia saksalaisille.
- Hitler otti käyttöönsä voimakkaan propagandan.
- Päästyään hallitukseen natsit keskittivät nopeasti vallan itselleen. He ottivat valvontaansa tärkeät virat ja alistivat valtiokoneiston palvelemaan heitä.
- Valtiovalta kaapattiin valtiopäiviltä hallitukselle lakiesityksellä ja näin natsit saivat käytännössä vallan itselleen.
- Muut puolueet kiellettiin ja Hitler nousi diktaattoriksi

Tehtävä 4

Tee käsittekartta Neuvostoliiton yhteiskunnasta ennen toista maailmansotaa.

Joitakin käsittekarttaan hyvin sopivia asioita:

- sisällissota ja kommunistien vallan vakiintuminen
- Stalin ja johtajan palvonta
- totalitarismin ilmeneminen Neuvostoliitossa
- väkivalta ja terrori
- kommunistien saavutukset

Tehtävä 5

Esseetehtävä. Vertaile kirjassa esiintyviä diktatuurivaltioita. Millaisia yhteisiä ja erottavia piirteitä niillä on?

yhteisiä:

- totalitaarinen valtiomuoto, eli valtio ja vallassa olevat vaikuttavat kaikilla yhteiskunnan tasoilla
- johtajakeskeisyys
- puoluekeskeisyys
- voimakas sotilaallisuus
- selkeät vastustajat
- käyttivät kulttuuria apuna vallan pönkittämiseen
- väkivaltaisuus
- symbolien käyttö
- oppositiota ei hyväksytty
- ihmiskuva ja ihmishanteet hyvin samanlaisia: kansalaisen tehtävänä oli olla uskollinen, alistuva ja palvella aatetta
- maissa tapahtui kehitystä

erottavia:

- erilaiset aatetaustat: oikeisto – vasemmisto, fasismi, kansallissosialismi - kommunismi
- rotuopit
- suhde uskontoon, esim. kommunismin ateismi

Tehtävä 6

Tutki tilastoa.

a) Mitä se kertoo kansallissosialistien kannatuksen kehityksestä?

- Kansallissosialistien kannatus oli vielä 1920-luvulla pientä, mutta lisääntyi 1930-luvulla.
- 1932 vaaleissa kannatus kasvoi voimakkaasti, mutta laski hieman seuraavana vuonna.
- 1933 kannatus oli korkeimmillaan, mutta he eivät saaneet enemmistöä valtiopäivillä.
- 1934-1945 valtiopäivävaaleja ei pidetty.

b) Mikä voisi selittää kannatuksen muutosta?

- Vuonna 1929 Yhdysvalloista alkoi lama, jonka vaikutukset näkyivät Saksassakin, esimerkiksi työttömyys kasvoi 1930-luvun alussa.
- laman aikana kansallissosialistien populistinen propaganda vetosi ihmisiin. Hitler oli hyvä puhumaan.
- Kansallissosialistit lupasivat suojelua kommunismia vastaan.
- Kansallissosialistit osoittivat ”sylliset” Saksan ongelmiin, eli juutalaiset.
- Valtiopäivätalon palaminen juuri ennen maaliskuun vaaleja hyödytti kansallissosialisteja.